17 ARALIK 1993

4614 SIEDEL, E. Aşık Veysel und sein Publikum.
012809 *Welt des Islams*, 29 (1989) pp.83-100 [Incl.
AŞ.VEYSEL translations of 6 poems into German.]

MADDE YAYIMLANDIKTAN SONRA GELEN DÜŞÜNCE

Aşık Veysel ve müziği. *GÜLDAŞ, Tufan.* Yüksek Lisans. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1993. 160 s., 33 res.
Danışman:Dr.Atınç Emnalar. Dili:Tr.

23 MAYIS 1998

– Aşık Veysel
12 OCAK 1996

KAYA, Doğan (Uzm.), "Aşık Veysel'de Birlik Fikri", Erciyes Dergisi, Kayseri, (1986), 104 S.

MADDE YAYIMLANDIKTAN SONRA GELEN DÜŞÜNCE

– Aşık Veysel
12 OCAK 1996

KARAÖRS, Mehmet Metin (Yrd. Doç. Dr.), "Aşık Veysel ve Türk Dili", Erciyes Dergisi, Kayseri, 119, (Kasım 1987), 29 - 31.

MADDE YAYIMLANDIKTAN SONRA GELEN DÜŞÜNCE

T811.317016
AŞ. Aşık Veysel bibliyografyası / prepared by
Nejat Sefercioğlu and Aydın Kuram.- Ankara:
Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1983.
52 p.; 24 cm.- (Kültür ve Turizm Bakanlığı
Millî Folklor Araştırma Dairesi yayınları; no.
43. Biyografiler-bibliyografyalar dizisi; no.
10. Türk halk şairleri bibliyografyaları; no.3)
Includes index

1. Literature, Turkish - Bibliography I.
Sefercioğlu, Nejat (prep.) II. Kuram, Aydın
(prep.) III. (Series)
7642

EDİTÖRDEN

İÇERİK (CİLT: V SAYI:3) ..::.. Temmuz / Ağustos / Eylül 2005

MAKALE	YAZAR	SAYF
Kapak ve İçindekiler		1-6
Kur'ân Işığında Şiddet Sorununa Bir Bakış	» Abdulbaki Güneş	7-28
Müslim'in Sahîh'ine Yapılan En Eski Tenkid: Ebu'l-Fadl El-Herevî'nin İlelu'l-Ahâdîs Fî Kitâbi's-Sahîh Li-Müslim Adlı Eserinin Takdim Ve Tercümesi	» Yavuz Köktaş	29-56
Kur'an'da Koşullandırma Yoluyla Öğrenme -Hayvanların Koşullandırılması-	» Abdurrahman Kasapoğlu	57-71
Kutsal'a Giden Yol: Dinler Tarihi'nde Bir Metodolojik Yaklaşım Veya Bir Bilim Olarak Din Fenomenolojisi	» Mustafa Alıcı	73-120
Kasten Oruç Bozmanın Cezası İle İlgili Rivayetlerin Tahlili	» Yunus Macit	121-157
Din Adına Konuşmanın Fıkıh-Tefakkuh Açısından Değerlendirilmesi	» Kemal Yıldız	159-178
Aşık Veysel Şatıroğlu'nda Dini Tecrübe	» Halil Apaydın	179-191
İslam Düşünce Tarihinde Devlet Anlayışı Mâverdi Ve Nizâmülmülk Örneği	» Ömer Menekşe	193-211
Hadis Metodolojisinde İdrâc Ve Müdrec Hadisler –II	» Kadir Paksoy	213-230
Misyonerlerin Allah İnancına Yönelik Yaydıkları İddialar	» Hulusi Arslan / Ruhi Abat	231-261
Yalnız Aklın Sınırları İçerisinde Din:Parerga, Vahiy Ve İnayet	» Michael Despland Çev:: M. Kazım Arıcan	263-286
İmamiyye'den İsnaaşeriyye'ye	» Etan Kohlberg Çev.: Cemil Hakyemez	288-301
Pavlus'un Zıtlıkları Ve Bu Zıtlıklar Giderilebilir Mi?	» John G. Gager Çev.: Süleyman Turan	303-313

Copyright © 2006 www.dinbilimleri.com

MALÛL YAYINLANDIKTAN SONRA GELEN DÜKÜMAN

AGU 2008

ÂŞIK VEYSEL

Dr. Doğan KAYA

Türkiye Diyanet Vakfı
İslâm Araştırmaları Merkezi
Kütüphanesi
Dem. No: 135368
Tas. No:

Sivas- 2004

Bu kitap Kültür ve Turizm Bakanlığının
katkılarıyla basılmıştır.

407- Sen durup sûfi **yüzün ekşitdiğinden** kime ne

Acıdır bî-çâre yavuz sirke kendi kabını (G. 632/6)

KAYNAKLAR

AKSOY, Ö. Asım (1971), **Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü** 1-2, Ankara.

ÇOTUKSÖKEN, Yusuf (1983), **Atasözlerimiz**, İstanbul.

DİLÇİN, Dehri (2000), **Edebiyatımızda Atasözleri**, Ankara.

EYÜBOĞLU, E. Kemal (1975), **Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler**, İstanbul.

MENGİ, Mine (1986), *"Necati'nin Şiirlerinde Atasözlerinin Kullanımı"*, **Erdem** 2(4), 47-56.

SAKAOĞLU, Saim (2002), **Dîvânü Lûgati't-Türk'te Türk Halk Edebiyatı**, Konya. (ders notları)

TARLAN, A. Nihat (1992), **Necatî Beg Divanı**, Ankara.

D1437

Türkiye Diyanet Vakfı Kütüphanesi İslâm Araştırmaları Merkezi

Türklük Bilimi Araştırmaları, sayı 15, 2004 Nisan'da, s. 231-242

ÂŞIK VEYSEL'İN ŞİİRLERİNDE ALIŞILMAMIŞ BAĞDAŞTIRMALAR

Arş. Gör. Aslıhan DİNÇER*

Özet: *Aşık Veysel, 20. Yüzyıl Türk halk şiirinin önde gelen isimlerinden biridir. Gözleri görmeyen bir şair olarak dikkatleri üzerine toplar. Şiirlerinde halk söyleyişlerine, halk düşüncelerine geniş yer verir. Ancak kelimelerin değişik anlamlarından yararlanarak yer yer farklı ifade tarzları da kullanır. Bugüne kadar gerek kendisiyle, gerek şiirleriyle ilgili pek çok araştırma yapılmıştır. Bu çalışmada farklı açıdan bir yaklaşım hedef alınmış ve şairin şiirlerinde, "anlamsal sapma" olarak da kabul edilen "alışılmamış bağdaştırmalar" üzerinde durulmuştur. Şairler, Türk şiirinin hemen hemen her döneminde sözü etkili kılmak amacıyla "alışılmamış bağdaştırmalar"a başvurmuşlardır. Alışılmamış bağdaştırmalar, gündelik dilde pek kullanılmayan, mantığa aykırı olan ancak şiire zenginlik katan birleştirmelerdir.*

Anahtar kelimeler: *Aşık Veysel, alışılmamış bağdaştırmalar, anlamsal sapma*

Unusual Uniting in Poems of Âşik Veysel

Summary: *Aşık Veysel is one of the leading poets of the Turkish folk poetry in the 20th century. He attracts attention as a blind poet. He deals with folk expressions, folk thoughts so widely in his poems. But he uses different expressions benefiting from different meaning of the words. Until now a lot of researches have been dare on bath himself and his poems. In this study a different point of view is aimed and the unusual uniting which is regarded as a semantic digression in the poet's poems is studied. Poets turn towards the unusual uniting to affect their expression nearly in every periods of Turkish poetry. The unusual usage of uniting*

* Kırıkkale Üni. Fen-Ed. Fak. TDE Böl., KIRIKKALE aslihandincer@mynet.com

sevgiyi bizzat yaşama geçirmek esastır. Sevgi ve ilâhî aşkın ateşiyle yanıp tutuşan gönüller ahlâkî olgunluğa eriştikleri için bencillik, kin, nefret gibi olumsuzlukları bir tarafa bırakarak, her an yeni doğmuşçasına dinamizm içerisinde etraflarına ümit, merhamet, adalet ve hoşgörü ışıkları saçacaklardır. Aşk ateşi Maşuk'tan başka her şeyi yaktığı için gerçek aşık olgun ve güzel ahlak sahibi olacaktır. Başlangıçta da sözünü ettiğimiz gibi eğer eğitimden beklenen şey insanın şahsiyetini oluşturmasına ve olgunlaştırmasına imkân vermesi ise tasavvuf eğitiminde *aşk*, kaynağı ilâhî olan sonsuz bir ilim olarak bunu lâyıkıyla başaracaktır. Kendi iç hesaplaşmalarını yaparak gönlünün derinliklerindeki sevgiyi kavrayan insan, hür bir iradeyle kendi dışına açılarak bu sevgiyi diğer varlıklara ve nihai noktada sevginin menşei olan Hakk'a yönelteceketir. Hakk aşığı, ilâhî aşkın ateşiyle yanıp tutuştuğu için vuslata mani olan her türlü engeli aşmış, dünya ve ahret menfaatlerinden kendisini arındırarak, ahlâkî anlamda da kemale ulaşmış bir ahlâkî bendir. Böyle bir gönül sahibinin içi ve dışı pür nur olacağı için onda toplumun ve dinin benimsemeyeceği kötü bir alışkanlık olmayacaktır.

"Pürnûr olur içi dışı

Söyler Allah deyü deyü."

İçi dışı ilâhî aşkın nuruyla dolan insanın içi dışı bir hâle gelecek, gerek sözleri gerekse davranışlarıyla diğer insanlar için üstün ahlâkın bir temsilcisi olacaktır.

"Neyise zâhirün bâtınun oldur

Neyise endişen ol yana yoldur."

KAYNAKLAR

Anadol, C. (1993); *Gönüller Sultanı Yunus Emre* İstanbul: Kamer Yayınları.

Bayrakdar, M. (1994); *Yunus Emre ve Aşk Felsefesi*, Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Bilhan, S. (1991); *Eğitim Felsefesi*, Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.

Bursalı, M. N. (1980); *Yunus Emre*, İstanbul: Erhan Yayıncılık

Büyükkaragöz, S. S.; Çivi, C. (1999); *Genel Öğretim Metodları*, İstanbul: Beta Basım A.Ş.

Çubukçu, İ. A. (1987); *Türk-İslam Kültürü Üzerinde Araştırmalar ve Görüşler*, Ankara: A.Ü. İlahiyat Fakültesi Yayınları.

Çubukçu, İ. A. (1991); *Türk Düşünce Tarihinde Felsefe Hareketleri* Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Çubukçu, İ. A. (1995); "Tasavvuf ve Sevgi." Cogito. S.4, s.103, İstanbul.

Ergün, M. (1997); *Yunus Emre'de Tasavvuf ve Eğitim*, Ankara: Ocak Yayınları.

Gölpınarlı, A. (1991); *Yunus Emre Divan ve Risalet'ün Nüshiye*, İstanbul: Der Yayınları.

Gürsoy, K. (1995); "Şahsiyet Eğitimi" *Türkiye I. Eğitim Felsefesi Kongresi*, 1995, Van.

Kabaklı, A. (1991); *Yunus Emre*, İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.

Lahbabi, M. A. (1972); *İslâm Şahsiyetçiliği*, çev: İ. Hakkı Akın, İstanbul: Yağmur Yayınevi.

Pala, İ. (1995); "Âh-mine'l âşk." Cogito. S.4, s.98, İstanbul.

Tatçı, M. (1997); *Yunus Emre Divanı*, İstanbul, MEB. Yayınları.

ÂŞIK VEYSEL'İN ŞİİRLERİNDE MİSTİK UNSURLAR

Doç. Dr. Pakize AYTAÇ

G.Ü. Fen Edebiyat Fakültesi

ÖZET

Âşık Veysel Cumhuriyet Dönemi Halk şiirinde gelenekle berâber değişim ve dönüşümü başarabilmiş âşıklarımızdan biridir. Çağının şartlarını büyük bir ustalıkla değerlendiren Veysel bir halk filozofudur. O, şiiri bir emek işi, bir bilgi işi olarak değerlendirir.

Bu yazıda Veysel'in şiirlerindeki (8) mistik unsur üzerinde durulmuştur. Kâinatın yaradılışı, insanın yaradılışı, Allah Fikri, Vahdet-i Vücut anlayışı, Bilgi-Varlık-Ahlak Görüşü, Âşk, Gönül-Akıl, Nefis ve Ölüm kavramları, Veysel'in şiirlerindeki anlam derinliği eşliğinde yorumlanmıştır.

ABSTRACT

MYSTICAL ELEMENTS IN THE POEMS OF ÂŞIK VEYSEL

Âşık Veysel is one of our enraptured poets who was able to succeed in the alteration and conversion together with tradition in folk poem in Republican period. Veysel, who evaluated the conditions of his era with great proficiency, is a folk philosopher. He evaluates poem, is a work of labor, a work of knowledge.

In this paper, it was emphasized on the mystical element in the poems (8) of Veysel. Creation of Universe, creation of human beings, the idea of God, the understanding of monotheism, Knowledge-existence-ethics view, love, heart-wisdom, soul and death concepts, have been interpreted in the poems of Veysel in the accompany of depth of meaning.

Anahtar Kelimeler: *Âşık Veysel, Şiir, Mistik.*

Key Words: *Âşık Veysel, Poem, Mystical*

Âşık Veysel Cumhuriyet Dönemi halk şiirinde gelenekle beraber değişim ve dönüşümü başarabilmiş âşıklarımızdan biridir. İşlediği konuların zenginliği, şiirlerindeki "klâsik eda yanında, yeni buluşlar, benzetmeler ve ifâde gücü" (Gökyay 1974: 1) ona çağdaş nitelikler taşımıştır. Çağının şartlarını şaşılacak bir sezgi gücüyle dile getiren Veysel, içinde yaşadığı toplumsal dina-

Hacı Bektaş Veli, s.26, 2003 Ankara

Harvard Ukrainian Studies, vol: III-IV /part: 2, 1979-1980, Massachusetts, s. 520-529

O. 408

Homer, Milton, and Aşık Veysel: The Legend of the Blind Bard

NATALIE KONONENKO-MOYLE

The bard is expected to be blind. Homer was blind and, since Western literature conventionally begins with the *Iliad* and the *Odyssey*, his image colored subsequent conceptions of the epic poet. Not only was Homer himself blind, but Demodokos, the bard he depicted so lovingly in the *Odyssey*, was blind, as well.[1] Milton, when he lost his sight, almost welcomed blindness as a sign of his destiny to greatness. In *Paradise Lost* he explicitly compared himself to Homer, saying that he and the bard of Ancient Greece are equal in Fate and renown.[2] In "The Prophet," Pushkin wrote about the transformation necessary to become a prophet/poet. An essential part of this transformation, of course, was that Archangel Michael blind the future "seer."[3] Although he was not blind himself, Ševčenko chose a wandering blind minstrel as the theme for his famous *Kobzar'*.[4]

All of these instances are related to written literature. Oral poets are perhaps even more consistently associated with blindness. Pictorial representations of Ukrainian bards, such as those in Žemčužnikov's album, portray an old blind man carrying a *kobza* or *bandura*, with a boy at his side to serve as guide.[5] Milman Parry, in planning a book on Yugoslav minstrels, intended to focus on Ćor Huso who, as his name indicates, was blind.[6]

[1] *Odyssey* 8. 62–83.
[2] *Paradise Lost* 3. 32–55. For a discussion of Milton's blindness by a woman who was herself blind, see Eleanor Gertrude Brown, *Milton's Blindness* (New York, 1934).
[3] Aleksandr Sergeevič Puškin, "Prorok" (1826).
[4] Taras Ševčenko, *Kobzar'*; see the poem "Perebendja" (1839).
[5] L. Žemčužnikov's album, dated approximately 1850, is stored in the Ševčenko Historical Museum in Kiev. Reproductions from the album are printed in volume 2 of Kateryna Hruševs'ka, *Ukrajins'ki narodni dumy* (Xarkiv and Kiev, 1931).
[6] See Albert Bates Lord's introduction to *Serbocroatian Heroic Songs*, vol. 1, collected by Milman Parry (Cambridge, Mass., and Belgrade, 1954), pp. 3–6.

1 NISAN 1989

The influence of Homer on the legend of the blind bard is important. The legend itself, however, seems to stem from something much more fundamental than the model he established. For one thing, it is prevalent in areas, such as Turkey, where Homer was unlikely to serve as prototype. The Turkish minstrel Aşık Veysel, for instance, achieved fame far beyond that of his equally, if not more, talented contemporaries because his blindness made him appear to be a more "proper" bard. Minstrels who were not blind, like Behçet Mahir, claimed temporary loss of sight in connection with a dream of inspiration that initiated them into their profession. As Behçet tells in his autobiography, he had a dream in which three dervishes offered him a *saz* and called upon him to become a singer. When he refused, they vanished, only to visit his dreams twice more. Upon his third refusal, they cursed him with blindness, from which he suffered for three years until he finally accepted his destiny as minstrel.[7] The reputation of Ćor Huso, at least among his fellow singers, was probably based on a blind bard complex developed independently of Homer's influence. After all, familiarity with Greek classics is not likely among the social strata to which most Yugoslav minstrels belong.

A very important reason for the blind bard legend is a theory of compensation, such as the one articulated by Alfred Adler.[8] Although the theory is fairly complex and has a number of variants, the basic principle is that extraordinary achievement or exceptional ability often results as overcompensation for original deficiency or infirmity. Thus someone deprived of one of his senses will develop acute sensitivity in the others, or a physically weak individual will develop extraordinary mental skills. The version of this thesis applied in literary scholarship, particularly to oral poets, was that a blind bard could better "see" the poetic text with his "mind's eye." At the time that Adler's ideas were most popular, the oral theory of folklore had not yet come into being and epic poets were believed to memorize their texts. Blind poets were believed to be better able to develop the faculty for memory, having been deprived of one of their senses.

Adler's work can partially account for the popularity of the compensation theory in literary scholarship, but the thesis itself existed in critical writings prior to Adler and, as Adler himself noted, it appeared in a

[7] Behçet Mahir related the story in a field recording I made in Erzurum, Turkey, in 1977.
[8] Alfred Adler, "Organ Inferiority and Compensation" (1907), in *The Individual Psychology of Alfred Adler*, ed. by Heinz L. Ansbacher and Rowena R. Ansbacher (New York, 1956), pp. 22–30.

Türk Dili, 24/236, 1971 Ankara, s. 144-150.
İsmail Erünsal

ÂŞIK VEYSEL'İN TASAVVUFA DÖNÜK ŞİİRLERİ

MUZAFFER UYGUNER

Giriş

"Âşık Veysel Üzerine" adlı bir yazımızda belirttiğimiz üzere, "çağımızda yaşayan halk ozanları arasında Âşık Veysel Şatıroğlu'nun özel ve önemli bir yeri vardır. Veysel, bir yandan eski geleneği sürdürmüş, öte yandan ise yeni bir ses getirmiştir[1]." Gene o yazımızda, "Âşık Veysel, eski âşıkların izinden yürüyerek ve onların söylediği gibi şiirler söylemiştir. Bunlar aşk şiirleri, gezdiği ve gördüğü yerleri anlatan şiirler, doğduğu köy ile ilgili güzellemelerdir. Veysel, bu şiirlerin bazılarında kendi kişiliğini ortaya koyabilmiştir. Fakat bunların çoğu belirli bir çizgidedir, bu çizginin üzerine çıkamaz." demiştim. Veysel'in yeni şiirleri üzerinde de durulan o yazımızda, ayrıca dine dönük şiirler yazdığını da belirtmiştik. Bu yazımızda ise onun dine ve özellikle tasavvufa dönük şiirleri üzerinde durmak istiyoruz.

1894 tarihinde doğan Veysel, yedi yaşında gözlerini yitirmiş ve yaşamının bundan sonraki günlerini kör olarak geçirmiştir. Yurdun çeşitli bölgelerinde gezip tozan Veysel, bugün köyü Sivrialan'da yaşamaktadır.

"Âşık Veysel, şiire gelenekler kapısından girmiştir. Saz çalmayı öğrenmiş, usta âşıkların şiirlerini dinleyerek coşmuş ve Kızılırmak gibi kabarmış, sonra kendi şiirlerini söylemeğe başlamıştır. İlk şiirlerinde acemiliği görülen Veysel, zamanla sanatını geliştirmiş ve yeni şiire ulaşmıştır. Geleneksel halk şiirine toprak gibi, vatan gibi, devrimler ve Atatürk gibi yeni konuları getirmiş ve bu konularda ilk ürünleri vermiştir[2]."

Veysel, şiirlerini çeşitli plaklara kendi sesi ve sazıyle okuduğu gibi şiirlerinin kitaplar halinde yayımlandığını da görmüştür. İlk olarak *Deyişler* adlı kitabı yayımlanmıştır (Ankara, 1944). Bunu *Sazımdan Sesler* (İstanbul, 1950) adlı kitabı izlemiştir. Bundan sonraki yıllarda bütün şiirleri *Âşık Veysel -Hayatı ve Eserleri* adı ile bastırılmış (son baskı, 1963) ve hakkında çeşitli yazılar çıkmış, çeşitli kitaplarda kendinden söz edilmiştir. Bu arada Tahir Kutsi Makal da *Âşık Veysel* adlı bir kitap yayımlamıştır (İstanbul, 1969). Veysel'in şiirleri, 1970 yılında *Dostlar Beni Hatırlasın* adlı bir kitapta değişik bir sunuşla yayımlanmıştır [3].

[1] Muzaffer Uyguner, "Âşık Veysel Üzerine", *Türk Dili* dergisi, aralık 1968 (Türk Halk Edebiyatı Özel Sayısı), sayı 207, s. 538-542.

[2] agy., s. 542.

[3] Âşık Veysel Şatıroğlu, *Dostlar Beni Hatırlasın*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Edebiyat Serisi No: 21, Ankara 1970, 296 sayfa, fiyatı 15 lira.

17 ARALIK 1994

Tasavvuf

Âşık Veysel'in tasavvufa dönük yanını belirtmeden önce, tasavvufun ne olduğunu belirtmek gerekir. Tasavvuf terimi, daha doğrusu anlayışının çok değişik tanımları ve yorumları vardır. Kısaca belirtmek istersek, tasavvuf, Tanrı ile doğa, özellikle insan arasındaki bağın açıklanmasıdır diyebiliriz. Cüneyd-i Bağdadî'ye göre, tasavvuf, görünürde bir bağla bağlı olmadığın halde Tanrıyla bir arada bulunmandır. Tasavvuf ehline göre, her parçacıkta Tanrı vardır, iyi bakan bir göz bunu görebilir. Çünkü, bir tek vücut vardır. O da "vücud-u mutlak" olan Tanrı'dır; Tanrı biricik varlıktır. Bütün canlılar ve cansızlar bağımsız bir varlığa sahip değildir; bütün bunlar, Tanrı'nın bir görüntüsünden başka bir şey değildir. Bunun için Arapça olarak *"lâ mevcude illallah"* (Tanrı'dan başka varlık yoktur) derler. Eski ozanlarımızdan biri bu konuda şunları yazmıştır:

Ben bilmez idim gizli iyan hep sen imişsin
Canlarda ve tenlerde nihan hep sen imişsin
Senden bu cihan içre nişan ister idim ben
Ahir bunu bildim ki cihan hep sen imişsin

"Vücud-u mutlak aynı zamanda kemal-i mutlak ve cemal-i mutlaktır. Cemal, aşksız ve gizli de kalamaz. Onun şanı kendini izhar etmektir. İşte Cenab-ı Hakkın 'aşk-ı zatî' sebebiyle kendini görmek ve göstermek istemesi, kâinatın vücuda gelmesine sebep olmuştur. İnsan, nasıl kendini görmek için aynaya bakarsa Cenab-ı Hak da kendi güzelliğini temaşa etmek için, ayna hükmünde olarak kâinatı ve insanı vücuda getirmiştir. Bir şair bunu ne güzel ifade ediyor:

Kendi hüsnün hûblar şeklinde peyda eyledin
Çeşm-i âşıktan dönüp sonra temaşa eyledin[4]"

Tasavvuf üzerine daha fazla bilgi verecek değiliz burada. Çünkü bu konu çok geniştir ve bu konuda ciltler dolusu kitaplar yazılmıştır. Fakat, şunu da belirtmeliyiz ki, tasavvuf insanı odak noktası kabul eder. Tanrı, insanın yüreğinde, içindedir. Kötülüklerden arınabilmiş insan Tanrı'ya en yakın olan insandır. İnsanın gönlünün olması onu Tanrı katında sevgili yapmıştır. Bir şairin dediği gibi, "Kıblegâh-ı Kibriyadır yıkma kalbin kimsenin" demiştir. Nesimî ise şunları söylemişti:

Çünkü bildin müminin kalbinde bir Allah var
Niçün izzet etmedin ol beyte kim Allah var
Her ne var âdemde var âdemden iste Hakkı sen
Olma iblis-i şâki âdemde sırrullah var

[4] Agâh Sırrı Levend, *Edebiyat Tarihi Dersleri*, Birinci Cilt (Tanzimata kadar), Beşinci basılış, 1939. s. 28-29.

exemple les coupures d'électricité ou d'eau, conséquence d'une consommation immodérée.[49]

Conclusion

Dans la rivalité des religieux avec les élites laïques, l'utilisation de la harangue religieuse à forme traditionnelle par les ulémas iraniens a connu un certain succès depuis la révolution. Plusieurs causes peuvent expliquer ce phénomène: d'une part, la mobilisation politique sur la base de thèmes religieux a été la plus efficace, les discours libéraux ou «progressistes» et laïcs des intellectuels manquant, dans le contexte de la Révolution, d'une suffisante portée sociale pour contrebalancer l'influence des ulémas. D'autre part, l'évolution des media, dans un pays où les changements sociaux brutaux des années 1970 rendaient le discours occidentalisé «moderne», de forme écrite, quelque peu artificiel et abstrait, donnait l'avantage à ceux des «créateurs de valeur» qui maîtrisaient le mieux les pouvoirs de la parole directe, du discours oral, qui pouvaient le mieux utiliser la rhétorique religieuse dans laquelle les masses déracinées reconnaissaient plus facilement leur destin.

On s'étonnera sans doute du succès de ce retour au passé. En réalité, pour les Iraniens, il s'agissait surtout d'une innovation, puisque la prière du vendredi n'y existait pas de manière significative, de mémoire d'homme. La rivalité de ce nouveau mode d'expression avec les autres discours, notamment celui des radios étrangères ou le discours écrit des intellectuels, permet de prévoir un avenir encore honorable pour le sermon hebdomadaire tant qu'il sera protégé par un État islamique. Il est intéressant de voir ici que les ulémas iraniens, qui avaient jusqu'à ce jour joui d'une grande indépendance par rapport au pouvoir politique, se sont aujourd'hui partiellement fondu en lui, puisque le prieur du vendredi y est non seulement le représentant du pouvoir, mais le détenteur même du pouvoir.

[49] Hâšemi-Rafsanjâni, sermon de la 104ème semaine (26/4/1360 = juillet 1981) *Dar maktab-e jomᶜa*, III, p. 301.

Die Welt des Islams XXIX (1989)

AŞIK VEYSEL UND SEIN PUBLIKUM

VON

ELISABETH SIEDEL

München

SABRİ TAYİNLARDIRTAŞ
SONRA SELEN DÖKÜMAN
23 TEMMUZ 1993

Aşıklar gibt es viele — echte sind's wenig
Bedenk nur, o Veysel, die schlechten Zeiten.

Aşıklar I heißt das programmatische Gedicht Aşık Veysels, in dem der Berufsstand der *aşıklar* und die eigene künstlerische Arbeit zum Gegenstand lyrischer Reflexion gemacht wird.[1] Es handelt sich hier keineswegs nur um ein weiteres Beispiel in der unendlichen Kette von Wiederholungen des *ubi sunt*-Motivs vom ständigen Niedergang der Welt, ohne das keine Literatur aus dem islamischen Bereich auskommt.[2] Vielmehr spielt das Gedicht Veysels auf die Wandlungsprozesse an, denen das Aşıktum traditionellen Zuschnitts im 20. Jahrhundert unterworfen ist. Traditionelle Formen der Entstehung, Darbietung und Verbreitung der *aşık*-Kunst gehören zwar noch nicht vollends der Vergangenheit an, verbinden sich jedoch im zunehmenden Masse mit neuzeitlichen kulturellen Techniken und Mechanismen.

Das Zeitalter der technischen Reproduzierbarkeit des Kunstwerks[3] erreicht das abgelegenste türkische Dorf. Die Lieder der

[1] Aşıklar sind wandernde Barden, die ihre Lieder zur Saz vortragen. Die *aşık*-Dichtung entspricht formal den Kriterien der türkischen Volkslyrik, enthält jedoch auch Elemente der Diwan-Poesie. Hauptverbreitungsgebiete der *aşıklar* sind die Türkei und Azarbaidschan. Nach alter Tradition wählen viele Vertreter wie Veysel die Bezeichnung *aşık* vor ihren Vornamen, um ihre Zugehörigkeit zum Aşıktum zu kennzeichnen. Von Aşık Veysel wurde folgende Textausgabe zugrundegelegt: *Dostlar Beni Hatırlasın, Bütün Şiirleri, Sanatı, Hayatı*, 7. Auflage, İstanbul 1984, hrsg. und mit einer Einleitung versehen von Ümit Yaşar Oğuzcan, zitiert als DBH. Zitat S. 103.

[2] Richard Gramlich, *Vom islamischen Glauben an die ‚gute alte Zeit'*, in: *Islamwissenschaftliche Abhandlungen, Fritz Meier zum 60. Geburtstag*, hrsg. v. R. Gramlich, Wiesbaden 1974, S. 110-117.

[3] Dazu die Studie von Walter Benjamin, *Das Kunstwerk im Zeitalter seiner technischen Reproduzierbarkeit, Drei Studien zur Kunstsoziologie*, Frankfurt 1963.

012109

ÂŞIK VEYSEL

1 SITKI BAHADIR TUTU, Âşık Veysel Şatıroğlu (hayatı, eserleri ve müzik kimliği), Ege Üniversitesi, Doktora, 2008

Kapak Düzeni : **Ümit Yaşar Oğuzcan**

Portre : **Etem Çalışkan**

Fotoğraflar : **Ergun Çağatay,**
E. Çalışkan

Bu kitabın I. baskısı 10.000 adet olarak 1970 yılı Aralık ayında yapılmış ve 2 ayda tükenmiştir.

İKİNCİ BASKI : 10.000
İstanbul 1971

Çeltüt Matbaacılık Koll. Şti.
İstanbul — 1971

ÂŞIK VEYSEL ŞATIROĞLU

Türkiye Diyanet Vakfı
Kütüphanesi
İslâmi Araştırmalar Merkezi

SADECE YAYINLANDIKTAN
SONRA GELEN DÖKÜMAN
23 TEMMUZ 1993

DOSTLAR BENİ HATIRLASIN

— BÜTÜN ŞİİRLERİ —

İKİNCİ BASKI

Düzenleyen : Ümit Yaşar Oğuzcan

Türkiye Diyanet Vakfı
İslâmi Araştırmalar Merkezi
Kütüphanesi
Demirbaş : 13641
Tasnif No : 7911.21
Ş17.Ü

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI : 96

ASZYK WEYSEL

(DO LUBEJ)

Jeśli ja będę łowcą, a ty będziesz łanią,
to ciebie swoim sazem schwytam na pustkowiu.
A jeśli cię słowami mojej pieśni zranię,
na nic maście i leki! Rana się nie zgoi...

Z tureckiego przełożyła
Małgorzata Łabęcka-Koecherowa

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

11 OCAK 1996

GRAŻYNA ZAJĄC

ASZYK WEJSEL – NIEWIDOMY PIEWCA ANATOLII

Aszyk Wejsel (1894-1973) to największy turecki poeta ludowy XX wieku. Należy do tej grupy twórców ludowych, których określa się mianem poetów sazu[1] (*saz şairleri*) lub aszyków (*aşık*). Samo słowo *aszyk* oznacza człowieka zakochanego, płonącego miłością, co wiąże się z ludowym przekonaniem, że – aby zostać aszykiem – trzeba wypić cudowny napój, będący duchowym pokarmem poetów, źródłem natchnienia i źródłem boskiej miłości. „Aszyk to ktoś, kto wypił 'cudowny napój', zyskując w ten sposób 'dar miłowania i poezji'"[2]. Nieodłącznym atrybutem tych poetów jest saz – wygłaszają oni swą poezję w formie muzycznej, z akompaniamentem instrumentu. Muzyka i poezja stanowią w ich utworach nierozerwalną całość. Aszyk jest równocześnie i poetą, i autorem melodii, choć często korzysta z melodii już istniejących. Musi posiadać znakomitą pamięć, gdyż przechowuje w niej setki utworów swoich i cudzych oraz dar improwizacji – by móc bez przygotowania zaśpiewać o tym, o czym powinno w danej chwili usłyszeć audytorium. Wynika stąd kolejna cecha aszyków: są to artyści wędrowni. Przemierzają cały kraj w poszukiwaniu tematów i słuchaczy. W zależności od poziomu słuchających, aszyk bądź stara się przenosić w środowiska nieoświecone nawyki estetyczne warstw wykształconych, bądź też – śpiewając dla oświeconych – poucza ich o wartościach rodzimej poezji i języka ludu.

Choć weszło w zwyczaj łączyć pod wspólną nazwą: „twórczość ludowa" dzieła aszyków, jak i utwory anonimowe typu: zagadki, bajki, pieśni *türkü* – słuszniej byłoby oddzielić od siebie te dwie literatury. Jak pisze İ. Başgöz „literaturę aszyków należy uważać za pomost między literaturą dywanową i ludową twórczością anonimową"[3]. Aszykowie bowiem (choć wywodzą się z ludu) pozostają pod wpływem literatury warstw oświeconych, czemu zawdzięczają swoją wiedzę i erudycję.

Prof. İlhan Başgöz klasyfikuje poetów ludowych w następujący sposób:

1. Poeci mistyczno-religijni (*Din ve tasavvuf şairleri*)
2. Poeci wiejscy (*Köylü halk şairleri*)
3. Poeci miast i miasteczek (*Kasaba ve şehir şairleri*)
4. Poeci korpusu janczarów (*Yeniçeri şairleri*)
5. Poeci plemion koczowniczych (*Göçebe şairleri*)[4].

Aszyk Wejsel, urodzony we wsi Sivrialan (wilajet Sivas), przez całe życie związany ze środowiskiem wiejskim i z pracą na roli, zaliczany jest do ludowych

[1] Ludowy instrument muzyczny.

[2] S.Płaskowicka-Rymkiewicz, M.Borzęcka, M.Łabęcka-Koecher, *Historia literatury tureckiej*, s.326.

[3] İ. Başgöz, *İzahlı Türk Halk Edebiyatı Antolojisi*, s.7.

[4] Op.cit.,s.5.

PRZEGLĄD ORIENTALISTYCZNY NR 3-4, 1993 (167-168) WARSZAWA, s. 165-177. IRCICA

19 ARALIK 1997

GÜLAĞ ÖZ

Anı, Makale ve Röportajlarla AŞIK VEYSEL Antolojisi

Türkiye Diyanet Vakfı
İslâm Araştırmaları Merkezi
Kütüphanesi
Dem. No: 51845
Tas. No: 928
A 51

Ankara

Eserin bir başka ilgi çekici yönü de, Hasan Âli Yücel gibi hakkında çok şey söylenmiş önemli bir kişinin, olaylardan bunaldığı bir dönemde, Fuzûlî'ye sığınarak klasik tarzda ona nazire olarak bir divan meydana getirmiş olmasıdır. Bu eser, Hasan Âli'yi, ve yaşayan Fuzûlî'yi değerlendirecek olanlar için ilginç bilgiler vermektedir.

Cemâl KURNAZ
Divan Edebiyatı Yazıları
Ankara -1997, s. 305-313.
DN: 48714

Köprülü, Hikmet Bayur, Ahmet Oğuz, Osman, İsmet İnönü, Sümgün Süer, Habib, Enver Ziya, Necmeddin Halil, Şekip, Şükrü Saraçoğlu, Fevzi Çakmak, Ömer, Emin Sazak, Ahmet Emin Yalman, Orhan Seyfi Orhon, Yahya Kemal, Kasım Gülek...

MADDE YAPILANDIKTAN SONRA GETİRİLİ... 7 MAYIS 1997

ÂŞIK VEYSEL'İN ŞİİRLERİNDE KLÂSİK KÜLTÜRÜN YERİ*

Veysel çağımızda yetişen müstesna âşıklardan biri. Şiirinde, ezgisinde kendine özgü bir tarzı var. Mızrabını vurduğu anda "bu, Veysel" dedirten bir tarz.

Şarkışla'nın bir köyünde dünyaya gelen şair, küçük yaşta gözlerini kaybetmiş. Peki ama nasıl böyle bir âşık olabilmiş? Şiirleri hiç de sıradan bir köylüye ait gibi görünmüyor. İşte, beni asıl düşündüren bu; Ahmet Kutsi Tecer'le tanıştıktan sonra bulunduğu münevver çevrelerden aldıkları değil. Onun şahsiyetini şekillendiren Sivas Sivrialan'daki kültür atmosferi, tabiî olarak teneffüs ettiği hava.

Veysel'in dili sade, yalın bir dil. Ama benim bilmediğim kelimeleri de biliyor. Meselâ bakın: Heder, nihân, irâde-i cüz', zâhir bâtın, lâmekân, muallâk, tebdilât, meşakkat, sır-ı hikmet, şikâr, bîzâr, şâkird, muhannet, bühtân, ehl-i zamîr, kemân (yay), geşt ü güzâr, fısk u fesat, tezvîr, kûşe-i vahdet, fâş, giriftâr, leyl ü nehâr, endâz, hüsn-i dilber, dâd-ı Hak, matlûb, meftûn, mevâ, leşker, sevdâ-yı mahbûb, hâr, râyiha, leb, bâd-ı sabâ, ehl-i kanâat, siyânet, küşât, kürre-i arz, mürtekip, sehâvet, emmâre, levh-i kalem, çarh-ı devrân, ülfet, lâl, âşikâr vb. Şair bu kelimeleri kullandığına göre dinleyicisi de bunları anlıyor demektir. Çünkü o, çevresinin tabiî bir parçası durumundadır. Bu tür kelimeler yanında, aşağıda söz konusu edeceğimiz klâsik edebiyat izleri dolayısıyla, bu çevrenin nasıl oluştuğunu iyi bilmek gerekmektedir.

* **Millî Kültür**, Sayı: 70 (Mart 1990), s. 21-23.

Siyâh mûyum samur kaşa sarılmış
Ak gerdâna çifte benler derilmiş
Sana bu güzellik Hak'dan verilmiş
Kiminsin cânlara cânân kiminsin

Yenilen açılmış gül bedeninden
Âb-ı Kevser akar dür dudağından
Benümle mi geldün Cennet bâğından
Kiminsin hûri (vü) gılmân kiminsin

Sana benüm demen bir özge hâldür[7]
Zirâ talihsizlik bir başka hâldür
Gevherî'nün olman emr-i muhâldür
Kiminsin fitne-i devrân kiminsin

Mustafa TATCI
Edebiyattan İçeri:
Dinî - Tasavvufi Türk Edebiyatı
Üzerine Yazılar.
Ankara - 1997, s. 487-502
DN: 52505

7 Birinci ve ikinci mısraların kafiyeleri bozuktur. İstinsah hatası olabilir.

T.C. SELÇUK ÜNİ
MADDE BAŞ... KÜTÜPHANESİ
SONRA GELEN DOKÜMAN

ÂŞIK VEYSEL'İN MİSTİK ARAYIŞLARI*

Min şiir yatırdı her nefesinde
Bülbül tek ötürdü gül hevesinde
Çiçeğin etrinde guşun sesinde
Yatan Mânâları tapandı Veysel

Bahtiyar Vahâbzâde

Asrımızda yetişen Türk Halk Şiirinin en büyük ustalarından birisi, hiç şüphesiz Âşık Veysel (Şatıroğlu)'dir. 1894 senesinde doğan Veysel, yedi yaşından itibaren saz ve sözle hemhâl olmuş ve bunlarla dostluğu ölünceye kadar (20 Mart 1973) devam etmiştir.

Geleneğe ve millî tarz olan heceye bağlı bütün şairler gibi, Veysel'in de hamurunu Anadolu'da yaşayan Müslüman Türklüğün temiz ve renkli hayatı, inanç sistemi ve manevî kabulleri yoğurmuştur. Şairler, duygu ve fikirlerini, yaşadıkları çağın olaylarıyla, gördükleri yerlerle, ideallerinde yaşattıkları şeyler ve imân ettikleri değerlerle besleyerek, bunları; kabiliyetleri nisbetinde şiire dönüştüre-

* *Millî Kültür*, 70, Mart 1990, 24-28.

SHAKESPEARE, W.
1966 "Julius Caesar", *Shakespeare. Complete Works*, ed. W.J. Craig. London, Oxford University Press.

"King Lear", *Shakespeare, Complete Works*, ed. W.J. Craig, London, Oxford University Press.

SHUMAKER, Wayne.
1972 *The Occult Sciences in the Renaissance*, Berkeley, University of California Press.

SIDNEY, Philip.
1962 *The poems*, ed. William A. Ringler. Oxfor.n.d.

Statutes at Large. Undated

STEELE, Robert.
1966 "Alchemy", *Shakespeare's England* Oxford, Clarendon Press.

STUBBES Philip.
1583 *Anatomie of Abuses.* London

WOODMAN, David.
1973 *White Magic and English Renaissance Drama. Rutherford, Fairleigh Pickenson University Press.*

WRIGHT, Thomas.
1604 *The Passions of the Mind*, London,

19 ŞUBAT 2010

Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi
Cilt 10 / Sayı 1 / Temmuz 1993 / ss. 21 - 42

D221

ÂŞIK VEYSEL VE ÂŞIK TARZI ŞİİR GELENEĞİ

*Prof.Dr. Umay GÜNAY**

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi Kütüphanesi

Kaynaklarda Âşık Veysel'le ilgili şu bilgiler verilmektedir. "Âşık Veysel Şatıroğlu 1894 yılında Sivas'a bağlı Şarkışla ilçesinin Sivrialan Köyünde dünyaya gelmiştir. Veysel, yedi yaşında iken Sivas'ta meydana gelen çiçek hastalığına yakalanmış ve sol gözü kör olmuştur. Sağ gözüne perde inmiş, bu gözünün iyileşebileceği ümidi varken bu gözüne değnek batmış ve bu şans da ortadan kalkmıştır. Veysel'in babası Ahmet Şatıroğlu, birçok Anadolu köylüsü gibi şiire meraklıymış. Halk şâirlerinin, şiirlerini oğluna öğreterek onu avutmaya çalışmıştır."[1]

Bilgi ve tecrübelerime göre Âşık Veysel'in babasının saz şiirine meraklı oluşu yalnızca kişisel tercihi değildir. XVI. yüzyıldan itibaren bütün imparatorluk topraklarında ilk millî Türk şiiri geleneğinin islâmiyet, yerleşik medeniyet, çağın kültür ve bilgi birikimi, beklenti, ihtiyaç ve zevklerine göre şekillenerek Âşık Edebiyatı geleneği halinde gelişmiştir. Âşık Edebiyatı, yetenekli kişilerin kafiyeli kelimeleri ard arda getirerek anlık heyecan ve duygularını dile getirdikleri örneklerden oluşmamaktadır. Âşık Edebiyatı geleneği,

* Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanı

1. Ümit Yaşar Oğuzcan; Âşık Veysel, Dostlar Beni Hatırlasın. İstanbul 1985, Âşık Veysel, Hayatı - Şiirleri ve Hakkında Yazılanlar. İstanbul 1972
İstanbul Maarif Kitaphanesi; Âşık Veysel-Hayatı Şiirleri. İstanbul, t.y.

10 MART 1995

Suffe ehli'nin sayısı daima aynı kalmamıştır. Kaynakların bildirdiğine göre Suffelilerin sayısı: 10-30-70-90-400 arasında değişmektedir. Bu rakamlar da sayılarının zaman zaman değiştiğini göstermektedir.

Peygamberimiz Suffe ehlinin sadece geçimleriyledeğil, ibadet ve ilim hayatıyla da yakından ilgileniyordu. Şu hâdise bunu göstermektedir: 'Bir gün Rasûlullah (s.a) evinden çıkarak mescide girdi. Mescidde iki halka ile karşılaştı. Bunlardan biri Kur'ân okuyor ve Allah'a dua ediyor, diğeri ise ilim öğreniyor ve öğretiyordu. Bunları görünce "İkisi de hayır işliyorlar. Bunlar Kur'ân okuyor ve Allah'a dua ediyorlar. Allah, dilerse verir, dilerse vermez. Ama şunlar, ilim öğreniyor ve öğretiyorlar. Şüphesiz ben bir muallim (öğretmen) olarak gönderildim" buyurdu ve ilimle meşgul olanların yanına oturdu."

Bu iki topluluk da Ehl-i suffe'den idi. Çünkü onlar, gündüzleri mescidde ilim ve ibadetle meşgul olur. Suffe'yi yatakhane ve ilmî müzâkere yeri olarak kullanırlardı. İlimle meşgul olan Suffe ehline başta Kur'ân-ı Kerim olmak üzere; yazı, hadisler, çeşitli dinî bilgiler öğretiliyordu. Öğretmenleri ise; başta Peygamberimiz olmak üzere, Abdullah b. Mes'ûd, Ubey b. Ka'b, Muâz b. Cebel, Ebu'd-Derdâ, Ubâde b. es-Sâmit gibi bilgin sahabiler idi. Suffe ehli ilme son derece düşkündü. Dünyevî meşgaleleri de olmadığı için zamanlarının çoğunu ilmi müzâkerelere ve Peygamberimizle beraber olmaya verebiliyorlardı. Belki de Peygamberimiz, böyle bir imkânın doğması için onların ihtiyaçlarını gidermeye bu kadar titiz devranmıştı. Ashab arasında, 1000'den fazla hadis rivâyet edenler yedi tâne olup bunlara "Muksirûn: Çok hadis rivayet edenler" denir. Bu yedi sahabinin üçü, Ebû Hureyre, Abdullah b. Ömer, Ebû Sâid el-Hudrî idi. Bu sahabilerden Ebû Hureyre, devamlı Hz. peygamberin meclislerine katılır ve nasihatlerini dinlerdi. Birçok kişi tarlada ziraatle uğraşırken o, hep ilimle meşguldu.

İlme ve Hz. Peygamber'in yanında olmaya düşkünlüğünden olsa gerek ki, Hz. Ömer'in oğlu Abdullah, Suffe'de kalmayı, Mescid-i Nebevî'ye hayli uzak olan baba evine tercih etmiş, ilimle, hadis öğrenme ile daha fazla meşgul olmuştur.

Peygamber efendimiz Suffe'de yetişen bu elemanları, bilgi ve kabiliyetlerine göre çeşitli hizmetlerde kullanıyordu. Meselâ, Yeni müslüman olan kabilelere Kur'ân ve diğer dinî bilgileri öğretmek, onları İslâmî yönden eğitmek için Ehl-i suffeden öğretmen görevlendiriyordu. Raci' ve Bi'ri Maûne vak'alarından yetmiş kurra, böyle bir göreve giderken müşrikler tarafından şehit edilmişti. İslâm'ı öğrenmek için kısa bir süre Medine'ye , Hz. Peygamber'in yanına gelenler: bir taraftan Hz. Peygamberle görüşürken, öbür taraftan, bilhassa Suffe ehlinden olanlardan çeşitli İslâmî bilgileri öğreniyorlardı. Peygamberimiz, Suffe ehlinden olan Bilâl-i Habeşî ve Abdullah b. Ümmü Mektûm'u müezzinlikle görevlendirmişti.

Suffe, asr-ı saadette parasız-yatılı bir eğitim ve öğretim yuvası, çeşitli hizmetler için de hazır bir kuvvet idi.

Suffe ehlinden olan ve yukarıda ismi geçen sâhabilerden başka, Ebû Zerr el-Gıfârî, Huzeyfe, Ammâr, Habbâb, Selmân-ı Fârisî, Suheyli er-Rûmî, Ukbe, b. Âmir, Ükkâşe, Berâ b. Mâlik'i de sayabiliriz.

BİBLİYOGRAFYA:

el-Buhârî, *es-Sahîh* (rikak), 17; Kurtubî, *el-Câmi'u li Ahkâmi'l-Kur'ân*, III, 340; *Tecrid-i Sarîh tercümesi*, II, 540; Ebû Dâvud, *Bey'*, 36; Elmalılı M. Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'ân Dili* , II, 940.

Ahmet Ağırakça

Âşık Veysel

(1894-21 Mart 1973)

XX. Yüzyıl Türk Âşık Edebiyatı'nın Türkiye'deki önemli temsilcisi.

Âşık Veysel

Sivas'a bağlı Şarkışla ilçesinin Sivrialan köyünde doğdu. Üç kardeşin ortancası idi. Yedi yaşına kadar her çocuk gibi o da koştu, güldü, oynadı. Yedi yaşında yakalandığı çiçek hastalığından dolayı sağ gözünü kaybetti. Bir gün babasının elindeki övendirenin saplanması üzerine sol gözünü de kaybetti. On yaşına girince oyalansın diye kendisine alınan kırık bir sazı çalmaya başladı. Önceleri her âşık gibi "usta malı" deyişler çalıp söyledi. İlk olarak ezberlediği iki şiirin Kul Abdal'a ait olduğunu kendisi bildirmiştir.

Yirmi beş yaşına girince Esma adlı bir kızla evlendirildi. Sekiz yıl evli kaldılar. Esma, bir başkası ile kaçınca, Aşık Veysel ikinci evliliğini Gülizar adlı bir kadınla yaptı. Ondan dördü kız, ikisi erkek, altı çocukları oldu. On sekiz torunu dünyaya geldi.

5 Ocak 1931'de Sivas'ta Ahmet Kutsi Tecer'in düzenlediği "Sivas Halk Şairleri Bayramı"na çağırılan on beş âşık arasında Âşık Veysel de vardı. Âşık Veysel'i edebiyat dünyamıza kazandıran ve tanıtan Ahmet Kutsi Tecer oldu. Soyadı kanununun çıkması üzerine Şatıroğlu soyadını alan Âşık Veysel, ilk şiiri olan ve 1933 yılında Cumhuriyet'in Onuncu Yıldönümü üzerine Atatürk için söylediği destan ile ününü duyurdu. Böylece "usta malı" deyişleri bırakarak kendi şiirlerini çalıp söylemeye başladı. 1933'ten sonra eski gezginci âşıkların yaptıkları gibi, elinde sazı ile yurt köşelerini dolaşmaya koyuldu. Bir ara, o yıllardaki okullardan köy enstitülerinde saz öğretmeni olarak görev yaptı. 1944 yılında Çifteler Köy Enstitüsü'nde görevli iken ünlü "Toprak" şiirini yazdı. İlk şiir kitabı olan *Deyişler* de aynı yıl içinde, Ahmet Kutsi Tecer'in desteği ile Ankara'da Halkevleri Genel Merkezi'nce yayımlandı.

1946 yılında, Köy Enstitülerindeki görevinden kendi isteğiyle ayrılarak köyüne döndü. Sivrialan'da ilk meyve bahçesini yaptı. 1949'da gene Ahmet Kutsi Tecer'in girişimi ile *Sazımdan Sesler* adlı kitabı yayımlandı. Bütün şiirlerinin bir araya getirildiği *Dostlar Beni Hatırlasın* (1970), son kitabıdır.

YENİ TÜRK İSLÂM ANSİKLOPEDİSİ
ÖRNEK FASİKÜL İSTANBUL ARALIK 1995
DN: 47362

Islam in Africa—the real, historic situation where Muslims, and therefore Islam, were regulated by a more powerful non-Islamic political entity. At least in part, the case of Islam in Ashanti typically exemplifies Islam as a minority religion in the history of Africa.

BIBLIOGRAPHY

Kwame Arhin, *West African traders in Ghana in the nineteenth and twentieth centuries*, London 1979; Idem, Aspects of Ashanti northern trade in the nineteenth century, *Africa* 40 (1970), 363–73; Thomas Bowdich, *Mission from Cape Coast Castle to Ashantee*, London 1819; Joseph Dupuis, *Journal of a residence in Ashantee*, London 1824; Robert S. Kramer, Islam and identity in the Kumase Zongo, in John Hunwick and Nancy Lawler (eds.), *The cloth of many colored silks. Papers on history and society, Ghanaian and Islamic in honor of Ivor Wilks* (Evanston 1996), 287–96; David Owusu-Ansah, Prayers and amulets in Islam, in Nehemia Levtzion and Randall L. Pouwels (eds.), *The history of Islam in Africa*, (Athens OH), 477–88; Idem, *Islamic talismanic traditions in nineteenth century Asante*, Lewiston NY 1992; Idem, Islamization reconsidered. An examination of Asante responses to Muslim influence in the nineteenth century, *Asian and African Studies* 21 (1987), 145–63; Idem, The Asante Nkramo imamate. Conflicting traditions, in John Hunwick and Nancy Lawler (eds.), *Cloth of many colored silks. Papers on history and society Ghanaian and Islamic, in honor of Ivor Wilks* (Evanston 1996), 355–65; Idem, Power of prestige? in Enid Schildkrout (ed.), *The golden stool. Studies of the Asante center and periphery* (New York 1987), 80–92; Idem and Raymond A. Silverman, The presence of Islam among the Akan of Ghana. A bibliographic essay, *History in Africa* 16 (1989), 325–39; Enid Schildkrout, *People of the Zongo. The transformation of ethnic identities in Ghana*, Cambridge 1978; Idem, *Islam and politics in Kumasi. An analysis of disputes over the Kumasi Central Mosque*, New York 1974; Idem, Politics and poetry. Mohammad Rashid Shaaban's History of Kumasi, in John Hunwick and Nancy Lawler (eds.), *Cloth of many colored silks. Papers on history and society, Ghanaian and Islamic in honor of Ivor Wilks* (Evanston 1996), 367–91; Ivor G. Wilks, *The Northern factor in Ashanti history*, Legon, Ghana 1961; Idem, The position of Muslims in metropolitan Ashanti in the early nineteenth century, in I. M. Lewis (ed.), *Islam in tropical Africa*, London 1966; Idem, *Asante in the nineteenth century. The structure and evolution of a political order*, Cambridge 1975 (repr. with new intro. 1989); Idem, Nehemia Levtzion and Bruce M. Haight, *Chronicles from Gonja. A tradition of West African Muslim historiography*, Cambridge 1986.

DAVID OWUSU-ANSAH

Âşık Veysel

Âşık Veysel (Veysel Şatıroğlu, 1894–1973) was a Turkish folk poet, singer, and musician, and a prominent representative of the *âşık* tradition in 20th-century Turkey. Born in the village of Sivrialan in the province of Sivas, Veysel lost his sight during childhood as a result of a smallpox infection. In order to keep him occupied, his father gave him a *saz* (long-necked lute), on which he learned traditional folk songs from *âşıks* passing through his region. In 1931 he was invited to perform at a folk-poetry festival in Sivas, after which he came to be known beyond his local area. His fame spread further when, in 1933, he performed live on radio his first composition, a ballad on Atatürk. From this time on, many of his songs were recorded. In the 1940s he travelled extensively on foot throughout Turkey, and taught folk songs at several village institutes (*köy enstitüleri*). He eventually settled in his own village, where he died on 21 March 1973.

Âşık Veysel continued the thematic tradition of the *âşıks* by developing standard mystical themes such as divine love, the impermanence of life, and the inevitability of death, but he often linked these to his personal experiences and misfortunes, such as his blindness. He also frequently sang of nature and rural life. Many of his poems express a strong devotion to the ideals of

THE ENCYCLOPAEDIA OF ISLAM THREE, FASC. III., 2007 LEIDEN.

MADDE YAYIMLANDIKTAN SONRA GELEN DÜZELTMELER 19 NİSAN 2009

Aşık Veysel

(İst. 1996), *Düş ve Gerçeklik ve Sinema* (S. Yalsızuçanlar ve İ. Kabil ile, İst. 1997).

Kay.: Beşir Ayvazoğlu, "Batıya Gide Gide Doğuya Çıkan Kadın: Ayşe Şasa", *Defterimde Kırk Sûret*, 3.bs., 1999, s. 137-141; Murat Kapkıner, "Bu Aziz Millet", *Kafdağı* dergisi, sayı: 52, Mayıs 2000; *TYA* s.868. ⇨İ. IŞIK

ŞAŞMAZ, Musa (1961 -): Tarihçi, yazar. Boğazlıyan'a bağlı Uzunlu kasabasında doğdu. İlk öğrenimini Uzunlu'da, orta öğrenimini Manisa Salihli'de yaptı. 1984'te Fırat Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünü bitirdi. Öğretmenlik yaparken 1987'de Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsünde "I. Dünya Harbi ile Millî Mücadelede Van'da Ermeni Hadiseleri 1895-1920" adlı yüksek lisans çalışmasını yaptı. Ardından Millî Eğitim Bakanlığının yurt dışı doktora bursunu kazandı ve İngiltere'ye gitti. Birmingham Üniversitesinde ikinci yüksek lisansını yaptı, aynı üniversitedeki doktora programına kabul edildi ve 1993'te "British Policy and the Application of Reforms for the Armenians in Eastern Anatolia 1877-97" adlı çalışmasıyla doktor unvanını aldı. Aynı yıl yurda döndü ve Niğde Üniversitesinde öğretim üyesi olarak çalışmaya başladı. 1997-1998 tarihleri arasında Polonya Varşova Üniversitesi Türkoloji Bölümünde derslere girdi. Makaleleri çeşitli dergi ve armağan kitaplarında yayımlandı.

Kay.: Niğde dosyası ⇨A. CELEPOĞLU

ŞATINOV, Şatra (Nikolay) Pepiş oğlu (1938 -): Altay sahası şair ve yazarı. Onguday oymağının Ulegem köyünde doğdu. 1957 yılında Dağlık Altay Bölge Millî Okulu'ndan mezun oldu. Moskova'da M. Gorki Edebiyat Enstitüsünde okudu. Altay Kitap yayınevinin Dağlık Altay şubesinin redaktörü oldu. Mahallî *Altaydın Çolmanı* ve *Zvezda Altaya* gazetelerinde edebî muhabir olarak çalıştı. Üst-Kan'da oturuyordu. İlçe Tedarik Dairesinde çalıştı. 1959 yılında şiir yazmaya başladı. Çehov'un, M. Kerim'in, V. Çiçikov'un eserlerini Altay Türkçesi'ne çevirdi. 1978 yılında Yazarlar Birliğine üye oldu. **Eserleri/Şiir:** *Doğma Yerim* (1965), *Gün Geldi* (1966), *Amırgı* (1969), *Sakin Yıldızlar* (1974), *Beşik Yanında Ay* (1982). **Nesir:** *Eryine* (1971).

Kay.: Şatra Şatınov, *Poeti Gornogo Altaya* (Dağlık Altay Şairleri, Novosibirsk, 1972), s.212; S. S. Kataş, Q. V. Kondakov, *Çağdaş Altay Poeziyası* ; *Oçerki po İstorii Altayskoy Literaturı*, (Gorno- Altaysk 1969), s.165-167. ⇨ G. YOLOĞLU

ŞATIROĞLU, Veysel (25.10.1894–21.3.1973): Saz şairi. Sivas'ın Şarkışla kazasının Sivrialan köyünde doğdu. Şatıroğlu âilesi aslen Karslı olup Şarkışla'nın Söbelan (Sivrialan) köyüne göç etti. Gülizar hanım ile çiftçi Ahmet'in (Karaca Ahmet) oğludur. Yedi yaşında geçirdiği çiçek hastalığı yüzünden bir gözü kör oldu (1901). Bir kaza sonucu ikinci gözünü de kaybetti. Babasının özendirmesiyle saz çalmaya başladı. İlk bağlama dersini komşusu Molla Hüseyin'den aldı. Daha sonraki saz ustası Çamşıhlı Ali Ağadır. Geleneğe uyarak usta malı deyişleri düğünlerde çalıp söylemeye başladı. Adının duyulmasında A. Kutsi Tecer'in büyük katkısı oldu. 1931'de A. Kutsi Tecer ve arkadaşlarının düzenlediği I. Sivas Halk Şairleri Bayramına pek çok âşıkla birlikte Veysel de katıldı. 1933'den sonra Ankara, İstanbul ve Anadolu'nun birçok şehrini dolaştı. İlk şiiri 29 Ekim 1933'de söylediği "Cumhuriyet/Atatürk adlı destan *Hakimiyet-i Milliye* gazetesinde yayımlandı. 1940 yılına kadar yurt gezilerine devam eden Veysel A. K. Tecer'in yardımıyla Arifiye, Hasanoğlan, Çifteler Köy Enstitülerinde saz ve halk türküleri öğretmenliği yaptı (1941-1946). Sazla halk türkülerini plağa okuyan halk şairidir. 1952'de Türk Halk Bilgisi Derneği'nce Âşık Veysel için bir jübile yapıldı. 1953'de hayatı "Karanlık Dünya" adlı filme konu oldu. 30 Ekim 1964'de yapılan II. Sivas Halk Şairleri Bayramına katıldı. 1965'te TBMM'ce "Anadilimize ve Millî Birliğimize yaptığı hizmetlerden dolayı..." özel bir kanunla vatanî hizmet tertibinden kendisine

TÜRK DÜNYASI ORTAK EDEBİYATI: *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, c.VIII, ANKARA 2007